

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא מד.

עין משפט
גד מצוה

בג א מיי פיי מהל' מקי
ממון הלכה ט סג
עשן סו:
סד ב ג ד ה מיי שס
הלכה י ו הלכה יג:

תורה אור השלם
1. או בן יגח את ביה יגח
במשפט הזה יעשה לו:
שמות כא לא

א) ר"מ מ"י, ג) נלקמן
מה: א) דליתו הו פטרי
בדיניהו את שמטין להרוג
את זה והרג את זה,
ד) נלקמן מה: ה) י"ל כאלם,
ו) נלעל מג: ז) ו) נ"ל
כנה: ח) ר"מ מ"י,
ט) ר"מ, י) נ"ל דרבה,

הגהות הב"ח

א) גמ' כהם ממין והלא
דיו הוא: ב) רש"י ד"ה
אם אמרת וכו' לשנא
אהינא וכו' דעין קל
מחומר בן זבת:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שור באדם וכו'
הוא שור בן יומן קרוי
שור. לקמן סה ע"ב:
שם ד"ה יפה בחן הרשע
שוטה וקמן וכו'. לקמן פו
ע"א: תוס' ד"ה והא תם
הוא המקשן כו' כדפי'
לעיל. דף מה ע"א ד"ה
מאחר:

רבינו חננאל

אמר שמואל פטור ממיתה
וחייב בכופר וכו'. תניא
כוותיה דשמואל ותיובתא
דרבה.

שור באדם שעשה בו. שור קטן ההורג כשור גדול ההורג דהא שור בן יומן קרוי שור דכתיב (ויקרא כג) שור או כשב כי יולד: אינו דין שחייב בו סקילה על מניוק קטן כעל אדם גדול: שכן חייב בנזקין ארבעה דברים שהשור פטור מהן וזקן לא חשיב דהא שור נמי זקא משלם: ס"ל בן זבת. קטנים משמע דלעיל מיניה כתיב והמית איש או אשה: ואין לי אלא במועד. דקרא במועד כתיב: לא חלקם בין סם למועד. לענין סקילה: שהורע כהן בנזקין. דאם הויקו משלמין: יפה כהן. דמחש שוטה וקטן פגיעמן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין: וכו' דנין קל מחומר. תם ממועד: להחמיר. על הקל דינמא כי היכי דמחומר חייב קל נמי חייב דקדרשת תם ממועד כמה מלינו דקתני חייב בליש ואשה וחייב בנן זבת במועד דהא חיוז דבן זבת במועד הוא דכתיב וקאמרת מה חיוז דליש ואשה (במועד) עשה בו תם כמועד אף בן זבת נעשה בו תם כמועד ואשתכח דקא ילפת תם ממועד דלי לא אשכחתי חיוז דבן זבת במועד לא הוה ילפת ליה כהם מליש ואשה דהא במועד גופיה אי לאו דרבינאו קרא לא מניית לאתויינהו מדינא לעיל: אם החמיר. הכתוב בנן זבת בליש ואשה במועד כתב לך שהרי חמור הוא לענין כופר: נחמיר. אכן מדינא כהם הקל דתמייה: אם אמרת בליש ואשה. כלומר וק"ו דדרשת נמי כפיפא פריכא הוא דאם אמרת בליש ואשה כו'. ל"א וכו' דנין קל ויחומר בן זבת שפטורין מן המלכות מליש ואשה וזה שמעתי וראשון מלאתי וכשר הוא מן האחרון דהיכי פשיטא ליה הך קולא והך חומרא דקמתמה וכו' דנין כו' והא תנא אשכח חומרא בנן זבת דיפה כהן בנזקין מליש ואשה: ס"ל או בן יגח או בן זבת יגח. יגח יגח תרי זמני דריבא לה נגיחה למועד

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

שור באדם שעשה בו קטנים כגדולים אינו דין שחייב על הקטנים כגדולים לא אם אמרת אדם באדם שכן חייב בארבעה דברים תאמר בשור שאינו חייב בד' דברים ת"ל 'או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים ואין לי אלא במועד' בתם מנין (ב) דין הוא הואיל וחייב באיש ואשה וחייב בבן ובת מה כשחייב באיש ואשה לא חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בבן ובת לא תחלוק בו בין תם למועד ועוד קל וחומר מה איש ואשה שכן הורע כהם בנזקין לא חלקת בו בין תם למועד בן ובת שיפה כהם בנזקין אינו דין שלא תחלוק בהן בין תם למועד אמרת וכו' דנין קל מחומר להחמיר (ג) עליו אם החמיר במועד החמור תחמיר בתם הקל ועוד) אם אמרת באיש ואשה שכן חייבין במצות תאמר בבן ובת שפטורין מן המצות ת"ל או בן יגח או בת יגח נגיחה (ד) בתם נגיחה במועד נגיחה למיתה נגיחה לנזקין: מתני' "שור שהיה מתחבך בכותל ונפל על האדם נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם לכנעני" והרג בן ישראל אמר לנפלים והרג בן קיימא פטור: גמ' אמר שמואל -פטור ממיתה וחייב בכופר ורב אמר פטור מזה ומזה ואמאי הא תם הוא (ה) כדאמר רב במועד ליפול על בני אדם בבורות הכא נמי במועד להתחבך על בני אדם בבתלים אי הכי בר קמלא הוא בשלמא התם דרזא ירוקא ונפל אלא הכא מאי איכא למימר הכא נמי במתחבך בכותל להנאתו ומנא ידעינן דדבחר דנפל קא מתחבך ביה ואבתי

ובי דנין קל מחומר. פ"ה דהך פירכא אדין ראשון דדנין שני דק"ו דליש ואשה שהורע כהן בנזקין לא דנין קל מחומר דלפילו אי לא הוה כתיב מועד כלל הוה ילפינן כהאי קל וחומר אע"ג דבקי"ו נמי קאמר לא חלקת האי ליגנא לאו דוקא ולכן אכטריך לא אם אמרת לעשות פירכא דנין שני שהוא ק"ו: נגיחה לנזקין. אכטריך לרבות נזקין משום דרשטין כפיפיה דהאי קרא בנזקין בהמניח (לעיל דף ג) כמשפט שור בשור וכן בסוף פרקין לענין שמירה מעולה דנזקין דריש מלא ישמרנו אע"ג דלא ישמרנו גבי מיתה כתיב: והא תם הוא. לא צעי למימר דמתני' כר"י הגלילי דמוקי שמואל מתני' בהפרה (לקמן דף מה: ז) גבי היה אצוי או בנו בתו דמאי דומקיה דשמואל לאוקמי מתניתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא הוה שייך בזה דהוה פליגי רב ושמואל מתני' כמחן ועוד דרישא דמתני' דקתני מועד דמשלם כופר ותם פטור מן הכופר לא אחי' כר"י הגלילי והא דלא מוקי שמואל מתני' לנקמן במועד ליפול על בני אדם בצורות כדמפרש מילתא דהכא במועד להתחבך על בני אדם כפתילי משום דההוא לא שכיחא כי האי: ויהא תם הוא. המקשן סבור שמתחבך בכותל להפילו ולא מתכוין להפילו על בני אדם דא"כ לא היה פטור ממיתה ועל זה מקשה והא תם הוא שאפילו עשה בו כמה פעמים והרג בני אדם שלא בכוונה אין מועד להרוג אדם כדפי' לעיל מדלא אשכחן מועד במתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם ומשני במועד להתחבך על בני אדם פירוש במתחבך להנאתו כדמפרש ואזיל דהוי מועד מתחילתו והוי כאורחיה ואי' ומי דוחקו לשמואל לומר שחייב כופר יעמילנו במתכוין להפיל הכותל ולא נתכוין להפיל על בני אדם ופטור גם מכופר לפי שהוא תם וי"ל דלרב ושמואל משמע להו

ולתם לנייהו ולנזקין: פטור ממיסה. דהא לא נתכוין דאמרינן לקמן (ע"ב) כמיתה בעלים אם הרג בן מיתה השור שהרג: וחייב בכופר. דדרשין (א) כופר אם כופר (שמות כא) להביא שלא בכוונה: ורב אמר פטור מזה ומזה. כדדריש (ב) דכא לעיל [ג] השור יסקל וגו' כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר: והא תם הוא. אפילו למחן דדריש אם כופר ה"מ למועד שלא בכוונה והאי תם הוא בחיובך זה: במועד ליפול על בני אדם בצורות. לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מה:): בשלמא תם. גבי שור שנפל על האדם צבור איכא לתרוי' כדמתרלינן התם דהאי דלא קטילין ליה בנגיחות ראשונות כגון דחזא ירוקא ונפל שלא בכוונה על זה שראה עשב במוך פי הצור וצא לאוכלה ונפל: אלא הכא. הואיל ומועד לכך מאי שלא מתכוין איכא: הכא נמי. דחוינן ליה דמתחבך להנאתו ולא להפילו עליו:

לישנא דמתני' דקתני ונפל על האדם שלא היה מתכוין להפילו אלא ממיילא אירע שנפל ע"י שהיה מתחבך בו להנאתו ולכן קאמר שמואל היכא דמתחבך בכותל להנאתו כדמשמע לישנא דמתני' דפטור ממיתה וחייב כופר ורב אמר פטור מזה ומזה כדמשמע לישנא דפטור שפטור לגמרי והמקשן היה סבור דהא דנקט במתני' ונפל על האדם ולא קתני להפילו משום דלא מתכוין להפילו על האדם מיירי אבל מ"מ במתכוין להפילו ושלם על האדם משמע ליה שמיירי: הכא נמי במתחבך להנאתו. תימה דהכא אמר רב דפטור מזה ומזה ולקמן בהפרה (דף מה:): מוקי רב מתניתין דקתני משלם הכופר במועד ליפול על בני אדם בצורות וחזא ירוקא ותייך רבינו תם דלקמן הוי רגל בכוונה כשמניח עצמו צבור כדי לאכול הירק שצבור יודע שמתמעך האדם כמו רגל שדרסה ע"ג תינוק שיועד שיהרוג התינוק ולפיכך משלם כופר אע"פ שאין השור בסקילה הואיל ואינו מתכוין להזיק דילפינן רגל בכוונה מקרן בכוונה אבל הכא שמתחבך בכותל להנאתו (א) (שלא בכוונה) שני (ב) (שלא בכוונה) אלא כלומר יודע שיפול הכותל על האדם לפיכך פטור מן הכופר כקרן שלא בכוונה ומועד דהכא ודלקמן לאו דוקא מועד בשלם פעמים אלא כלומר דבדר שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל והא דפריך לקמן כדמוקי לה במועד ליפול על בני אדם בצורות אי הכי צר קטלא הוא דייק ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש כל הסוגיא דלקמן בע"א אבל דוחק הוא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכוונה לדרוס על האדם ממיתה כיון שלא נתכוין להרוג א"כ ר"ש דיליף בשמעתין נזקין מקטלא פטור רגל מנזקין בכוונה דריסה על הכלים כשלא נתכוין להזיק וזה אי אפשר דעל כרחך לאו בכוונה הויק חייביה רחמנא דאי בכוונה הויק א"כ היינו קרן והואיל וכן על כרחך ליכא למילף נזקין מקטלא לענין כוונה ורבינו שמואל מלא כספר ישן דלא גרסינן מילתא דרב דפטור מזה ומזה ולקמן גרסינן תניא כוותיה דשמואל ומיובתא (ד) דרב דפטור לעיל מכופר כשאין השור בסקילה הוה